

"עמו אָנְכִי בְּצָרָה"

מערך שיעור בנושא החטופים והערבות ההדדית

הקדמה:

בחג שמחת תורה, פשטו מחבלי חמאס על ישובי עוטף עזה ועל בסיסים צבאיים בסביבה. לצד ההרג הרב הם גם חטפו ילדים, קשישים, מבוגרים ונשים רבים. חלקם חיילי וחיילות צה"ל וחלקם אזרחים, וחלקם ילדים קטנים, הוריהם, קשישים וקשישות. בין החטופים ישנם גם אזרחי תאילנד ועובדים זרים נוספים שעבדו בישראל. החמאס לא הבחין בין חטיפתם של חיילים וחיילות לחטיפתם של אזרחים, צעירים ובוגרים כאחד.

אחת ממטרות המלחמה היא להשיב את החטופים. ובמהלך הלחימה הצליחה ישראל להחזיר את החיילת אורי מגדיש, תצפיתנית שנחטפה לעזה ב-7.10 וכן שוחררו כמחצית מהחטופים בהסכמים שאליהם הגיעו ישראל והחמאס. ועדיין, מאה ימים עברו מאז שמחת תורה, ובידי חמאס נמצאים עדיין כ-130 חטופות וחטופים.

את השיעור נקדיש לעיסוק ביחס שלנו לסוגיית החטופים ולצורך של כולנו לחזק את המשפחות המתמודדות יום יום, שעה שעה עם דאגה בלתי פוסקת ליקיריהם, לחששות ולפחדים הקשים ביותר.

פתיחה:

נאזין לשני שירים של עידן רייכל, ונשווה ביניהם:

תחזור:

השיר "תחזור" יצא לאור ב-31 באוקטובר 2023. את השיר כתבו והלחינו עידן רייכל ואבי אוחיון ושרה אותו רוני דלומי. השיר הוקדש לחטופים ולנרצחים במתקפת הטרור הרצחנית ב-7 באוקטובר.

<https://www.youtube.com/watch?v=sTXAA96W1Ww>

<https://shironet.mako.co.il/artist?type=lyrics&lang=1&prfid=1333&wrkid=59216>

- מי הדמות שכביכול כותבת את השיר?
- מי הדמות שאליה מכוון השיר?
- איזו תקווה וייחול נושא השיר?

מנעי קולך מבכי:

השיר יצא בשנת 2008, לכבוד חגיגות שנת ה-60 למדינת ישראל, ומבטא את שיבת עם ישראל לארצו. כאשר מאזינים לשיר כיום, בתוך ימי הלחימה ובהתייחס לחטופים, הוא מקבל משמעות מחודשת:

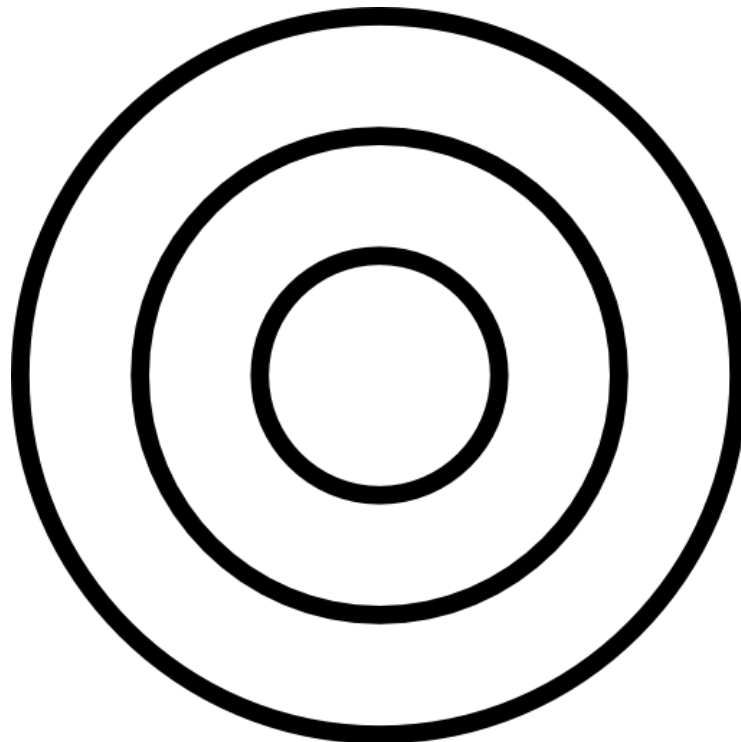
https://www.youtube.com/watch?v=H2Df_eEprZw

<https://shironet.mako.co.il/artist?type=lyrics&lang=1&prfid=1333&wrkid=21383>

- מי הדמות שכביכול כותבת את השיר?
- מי הדמות שאליה מכוון השיר?
- איזו תקווה וייחול נושא השיר?

שני השירים מבטאים שני מעגלי התייחסות שונים לאדם השבוי.

- א. כתבו בתרשים שלפניכם מהם שני המעגלים:
- ב. סמנו היכן אתם ניצבים במעגלים הללו:

נסכם את הפתיחה ונעבור ללמידה בחברותות:

השירים של עידן רייכל מבטאים מעגלים התייחסות שונים לחטופים. ישנו המעגל הראשון, המבטא את הכמיהה, הדאגה והגעגוע לשבוי, והתקווה הגדולה שהוא ישוב במהרה. מעגל זה הוא המעגל של בני המשפחה, החברים והידידים הקרובים. וישנו המעגל השני, שגם בו נישאת התקווה שהשבוי ישוב במהרה לחיק משפחתו, אך מעבר לכך ישנה גם הדאגה למעגל הראשון – למשפחות והקרובים של אותו שבוי, שכל רגע ורגע חושבים עליו ואינם יכולים להמשיך בשגרת החיים, עד שיצליחו להשיבו.

רובנו נמצאים במעגל השני. ועל כן, נקודת הייחוס שלנו היא לא רק התקווה והתפילה כמובן לשובם של החטופים, אלא גם הצורך שלנו לתמוך במשפחותיהם.

לימוד בחברותות:

*למורה:

יש במקורות חז"ל מקורות העוסקים במורכבות פדיון השבויים. בשאלה מה המחירים שנכון לשלם בעבור פדיונם, בעיקר אל מול הסכנות שכרוכות בדבר. במערך הזה לא ראינו לנכון להיכנס לסוגיה זו.

"פְּדִיּוֹן שְׁבוּיִים קוֹדֵם לְפִרְנָסַת עֲנִיִּים וְלְכִסּוֹתָם.

וְאִין לָהּ מִצְוָה גְּדוּלָּה כְּפִדְיוֹן שְׁבוּיִים, שֶׁהַשְּׁבוּי הָרִי הוּא בְּכֻלּוֹ הָרַעְבִּים וְהַצְּמָאִים וְעֲרוּמִים וְעוֹמֵד בְּסִכְנַת נַפְשׁוֹת.

וְהַמַּעֲלִים עֵינָיו מִפְּדִיוֹנוֹ הָרִי זֶה עוֹבֵר עַל "לֹא תֹאמְץ אֶת לִבְכָּךְ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ (דברים, ט"ו, ז) וְעַל "לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ" (ויקרא י"ט, טז) וּבִטֵּל מִצְוֹת "וְחִי אַחֲיֶיךָ עִמָּךְ" (ויקרא כ"ה, לו) וּמִצְוֹת "וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ" (ויקרא י"ט, יח) וְהִרְבֵּה דְבָרִים כְּאֵלוֹ.

וְאִין לָהּ מִצְוָה רַבָּה כְּפִדְיוֹן שְׁבוּיִים."

(רמב"ם, משנה תורה הלכות מתנות עניים פרק ח הלכה י)

- על פי הרמב"ם, מדוע מצוות פדיון שבויים היא מצווה רבה – שאין לה מצווה גדולה כמותה?
- על פי הרמב"ם, אילו ערכים מגולמים במצוות פדיון שבויים?
- על מי מוטלת האחריות לפדות את השבויים? מאילו מילים אתם למדים זאת?

בשונה ממקורות חז"ל בהם האחריות על השבת השבויים הייתה מונחת בראש ובראשונה על כתפיהם של יחידים: בני משפחה, רבנים וכדומה, בימינו, האחריות להשבת החטופים מונחת על כתפיה של המדינה: הממשלה, הצבא, וכן על גורמים בין-לאומיים שיכולים להיות מעורבים ולסייע.

המשפחות והקרובים כמובן פועלים בדרכים שלהם להפעיל לחץ על כל הגורמים הרלוונטיים בכדי שזה יקרה. בתוך כך, נשאלת השאלה: מה אנחנו יכולים לעשות? למדו בחברותות את המדרש שלפניכם, ונסו לענות על שאלה זו:

"וְתַפֵּק לְרַעַב נַפְשֶׁךָ" (ישעיהו נ"ח, י)

אָמַר רַבִּי לֹוִי:

אִם אֵין לָךְ מָה לַתֵּן לוֹ לְעֵנִי,

נַחֲמֵהוּ בְּדַבָּרִים.

אָמַר לוֹ:

תֵּצֵא נִפְשִׁי עֲלֶיךָ

שְׂאִין לִי מָה לַתֵּן לָךְ.

(יקרא רבה, ל"ד טו)

*תפק- תצא

- מה הדרישה שדורש רבי לוי מאדם שרואה עני – ואין לו מה לתת לו?
- כיצד הוא מדייק זאת ממילות הפסוק בספר ישעיהו?
- הסבירו, מה משמעות האמירה הזו? כיצד היא מסייעת לעני?
- לאור הדברים שמלמד אותנו רבי לוי ביחס שלנו לעני. מה תהיה התשובה לשאלה מה בכוחנו לעשות בעת הזו ביחס לחטופים ומשפחותיהם? מה בכוחנו לעשות?

סיכום:

ראינו שהדאגה לחטופים כמו גם למשפחותיהם היא חשובה מאוד. ולמרות שאנחנו לכאורה לא יכולים לעשות הרבה בכדי להשיב את החטופים, אנחנו יכולים לחזק את המשפחות שלהם שנמצאות במצוקה קשה, ולתת להם תחושה טובה בכך שהם לא מתמוזדים לבד עם הצרה שנפלה עליהם.

הצעה א: שלטי רחוב

עידן רייכל, בשיר "מנעי קולך מבכי", מצטט שינויים קלים פסוקים מספר ירמיה שבתנ"ך, שהפכו לסמל לתקווה לשובם של הבנים והבנות לארצם:

"כֹּה אָמַר ה' מְנַעֵי קוֹלְךָ מִבְּכִי וְעֵינַיִךָ מִדְּמָעָה כִּי יֵשׁ שָׂכָר לְפַעֲלֹתֶיךָ נְאֻם ה' וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב. וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרֵיתֶךָ נְאֻם ה' וְשָׁבוּ בָנִים לְגְבוּלָם".

בחרו מתוך הפסוקים, או המקורות הנוספים שראינו במהלך היחידה, מילים שיכולות לחזק את המשפחות של החטופים. כתבו אותם על בריסטול, הוסיפו ציורים מתאימים ותלו אותם לחיזוק במקום מרכזי בקרבת בית הספר. לצד השלטים תלו דגלי ישראל וסרטים צהובים – שנעשו לסמל להשבת החטופים.

הצעה ב: קמפיין רשת

צרו סרטון ובו מילות תפילה, תקוות, ייחולים וציורים – הקוראים להשבת החטופים לביתם. שתפו את הסרטון ברשת וקראו לציבור שנחשף לסרטון להוסיף ולעשות סרטוני המשך מעין אלו.